

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/32/2024
Identifikačné číslo spisu:	1514207457
Dátum vydania rozhodnutia:	05.11.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Rumana
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1514207457.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ivana Rumanu a členov senátu Mgr. Miroslava Šeptáka a JUDr. Radoslava Svitanu, PhD, v spore žalobcov: 1/ K. R. S., narodený X. S. XXXX, F., I. XX/X, 2/ C. S., narodená XX. H. XXXX, F., V. XXX, obaja zastúpení advokátom Mgr. Mariánom Čuprikom, Bratislava, Staré Grunty 18, za účasti intervenienta na strane žalobcov: Asociácia bankových klientov, Martin, M. R. Štefánika 12, IČO: 42 324 041, proti žalovanej: Prima banka Slovensko, a. s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, zastúpený advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, o určenie neplatnosti právneho úkonu, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenej na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B5-14C/173/2014, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. septembra 2022 č. k. 2Co/61/2018-443, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žalobcom 1/ a 2/ voči žalovanej priznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) výrokom I. potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava IV z 20. júna 2017, č. k. 14C/173/2014-358 (ďalej len „súd prvej inštancie“) vo výroku, ktorým určil, že ustanovenie bodu 4.6 zmluvy o poskytnutí úveru číslo 99/277/05 zo dňa 09.06.2005 uzatvorenej medzi žalobcami 1/ a 2/ a žalovaným je absolútne neplatné. Výrokom II. odvolací súd rozsudok Okresného súdu Bratislava V, č.k. 14C/173/2014-358 zo dňa 20.06.2017 vo výroku, ktorým určil, že všetky právne úkony žalovaného spočívajúce v jednostrannej zmene úrokového rozpätia uvedeného v bode 4.4.2 zmluvy o poskytnutí úveru č. 99/277/05 zo dňa 09.06.2005 v spojení s dodatkom č. 2 zo dňa 29.05.2006, ktoré vyplývajú z listu žalovaného zo dňa 12.06.2012 a z listu žalovaného zo dňa 04.05.2013 sú absolútne neplatné zmenil a žalobu v tejto časti zamietol.

1.1 Súd prvej inštancie mal z vykonaného dokazovania preukázané, že dňa 9. júna 2005 uzavreli žalobcovia ako dlžníci a žalovaná (v tom čase podnikajúci pod obchodným menom Dexia banka Slovensko a. s.) ako veriteľ zmluvu o poskytnutí úveru č. 99/277/05, na základe ktorej žalovaná

poskytla žalobcom hypotekárny úver do výšky 500 000 Sk (ďalej len úverová zmluva). Podľa bodu 4.4. úverovej zmluvy bola dohodnutá revizibilná úroková sadzba, ktorá je súčtom BRIBOR a úrokového rozpätia. Úrokové rozpätie bolo v zmysle úverovej zmluvy a jej dodatku č. 2 zo dňa 29. mája 2006 dohodnuté na 1,80 % p. a. ako fixná zložka úrokovej sadzby. Podľa bodu 4.6. úverovej zmluvy má banka právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu podľa bodu 4.4 úverovej zmluvy v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika klienta. Zmena miery rizika klienta môže súvisieť predovšetkým so zmenou rizikovej váhy klienta podľa pravidiel stanovených NBS. Pre posúdenie zmeny miery rizika klienta sú rozhodujúce skutočnosti platné v čase podpisu úverovej zmluvy v porovnaní so skutočnosťami platnými v čase vykonávanej zmeny. Príslušnú zmenu úrokovej sadzby je banka oprávnená uskutočniť automaticky bez dodatkov k úverovej zmluve. Z vyjadrenia NBS vo vzťahu k rizikovej váhe klienta mal súd prvej inštancie preukázať, že táto nevydala žiadne pravidlá, na základe ktorých sa má konkrétne posudzovať riziková váha klienta, respektíve ktorými by bankám určovala metodiku hodnotenia jej klientov na účel správneho stanovovania úrokových sadzieb v rámci poskytovaných úverov. Takéto pravidlá a podmienky neboli vydané ani žalovanou. Listom zo dňa 12. júna 2012 došlo zo strany žalovanej k jednostrannému zvýšeniu úrokovej sadzby na výšku 5,113 % p. a., pričom hodnota EURIBOR bola k danému dňu 1,22 %, čo spolu s úrokovým rozpätím 1,80 % p. a. predstavuje úrokovú sadzbu vo výške 3,02 % p. a. Úrokové rozpätie dojednané v úverovej zmluve bolo vo výške 1,80 % p. a.. Listom zo dňa 5. apríla 2013 žalovaná žalobcom oznámila, že ak nevyužijú novú možnosť fixácie úrokovej sadzby, bude ich úver od 10. júna 2013 úročený novou úrokovou sadzbou vo výške 4,79 % p. a., ktorá pozostáva z úrokovej sadzby v hodnote EURIBOR (po prechode na menu EURO sadzby EURIBOR nahradili dovtedajšie sadzby BRIBOR), ktorej výška v deň oznámenia bola 0,54 % p. a. úrokového rozpätia 4,25 % p. a. Hodnota úrokového rozpätia 4,25 % p. a. nekorešpondovala s hodnotou úrokového rozpätia dojednaného v úverovej zmluve vo výške 1,80 % p. a. Žalobcovia listom zo dňa 28. marca 2013 oznámili žalovanej svoj nesúhlas s oznamovanou zmenou úrokového rozpätia. Listom zo dňa 5. apríla 2013 podala žalovaná žalobcom všeobecné vysvetlenie k zmene úrokovej sadzby, v ktorom uviedol, že k tejto zmene pristúpil v súlade s bodom 4.6. úverovej zmluvy z dôvodu zmeny miery rizika klienta, ktorá sa prejavila ako výsledok priebežného monitoringu a následného interného prehodnotenia komplexných ukazovateľov návratnosti úveru, ktoré banka skúma u každého úverového klienta v rámci tzv. behaviorálneho scóringu. Ku konkrétnym dôvodom a podkladom, ktoré viedli k zmene úrokového rozpätia žalovaná uviedla, že pri výpočte používa vlastné interné matrice, ktoré z dôvodu kompetitívnej ochrany na trhu nezverejňuje, ani nesprístupňuje. Listom zo dňa 11. júna 2013 došlo zo strany žalovanej k opätovnej jednostrannej úprave úrokovej sadzby na výšku 4,79 % p. a, čo žalobcovia považovali za takmer dvojnásobok dohodnutého úrokového rozpätia v úverovej zmluve, tento postup hodnotili ako arbitrárne a svojvoľné konanie žalovanej bez naplnenia konkrétnych a vopred známych podmienok. Postup žalovanej pri stanovení rizika klienta a zvyšovaní úrokových sadzieb označila za netransparentný aj NBS. Listom zo dňa 17. decembra 2014 žalobcovia vyzvali žalovanú na zdržanie sa uplatňovania jednostranne zvýšenej úrokovej sadzby a na vydanie bezdôvodného obohatenia, čo žalovaná považovala za neopodstatnenú.

1.2 Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa ustanovenia § 53 odsek 1, 4, 5 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) a konštatoval, že žalobcami z dôvodu neprijateľnej zmluvnej podmienky napadnuté ustanovenie bodu 4.6 úverovej zmluvy, umožňuje meniť ustanovenia zmluvy o úvere jednostranne len na základe vôle veriteľa. Prvoinštančný súd uviedol, že nespochybňuje podstatu tohto ustanovenia úverovej zmluvy, pretože všeobecne miera rizika, ktorá sa zisťuje štatistickými metódami, aplikačným a následne behaviorálnym scóringom klienta, fakticky predstavuje hodnotenie jeho schopnosti splácania úveru a bonity, obdobne ako vyhodnocovanie v predzmluvných vzťahoch. Miera rizika podľa vedomia žalobcov nebola pri poskytnutí úveru žiadnym spôsobom žalovanou hodnotená. V liste zo dňa 5. apríla 2013 žalovaná uviedla žalobcom, že pristúpila k zmene úrokového rozpätia a tým aj k zmene úrokovej sadzby v súlade s bodom 4.5 Zmluvy č. 99/270/08, resp. s bodom 4.6 Zmluvy č. 99/277/05, podľa ktorých je banka oprávnená zmeniť úrokovú sadbu klienta v prípade, že dôjde k zmene miery rizika klienta. Zmena miery rizika sa prejavila ako výsledok priebežného monitoringu a následného interného prehodnotenia komplexných ukazovateľov návratnosti úveru, ktoré banka skúma u každého úverového klienta v rámci tzv. behaviorálneho scóringu. K úprave úrokového rozpätia banka pristupuje výlučne na základe výsledkov merania uvedených parametrov, pričom každá

banka pri výpočte používa vlastné interné matrice, ktoré z dôvodu kompetitívnej ochrany na trhu banka nezverejňuje ani nesprístupňuje. Ak banka zistí vyššiu mieru rizika, je pre dlžníka vo väčšine výhodnejšie uplatnenie vyššej úrokovej sadzby, ako prípadné odstúpenie od zmluvy, s povinnosťou vrátenia zostatku úveru. Vyššie riziko na strane klienta znamená aj vyššiu mieru možnosti, že úver nebude riadne splatený ako aj zníženú likviditu banky. Ani takéto oprávnené záujmy veriteľa ho však nemôžu podľa názoru súdu prvej inštancie oprávniť k tomu, aby veriteľ sám mohol takéto práva aplikovať, najmä ak nie sú od počiatku úplne a jasne stanovené a dlžník nemá možnosť s nimi vysloviť nesúhlas. Žiadne oprávnenie veriteľa nie je tak široké, aby sa mohol správať svojvoľne a podľa vlastného uváženia meniť zmluvné ustanovenia, ktorými je aj dohoda o určení výšky úrokov. Pre ospravedlnenie takéhoto správania sa, teda jednostrannej zmeny zmluvných podmienok, nie je postačujúce to, že dlžník má možnosť v určitej lehote vrátiť všetky prostriedky a takýmto účinkom zabrániť. Dlžník totiž nie je vždy schopný v určitej pomerne krátkej lehote, najmä pri skutočne zhoršenej bonite, obstarat' hotovosť na úhradu záväzku, či získať nový úver za prijateľných podmienok. Nielen veriteľ, ale aj dlžník pri obstarávaní úveru kalkuluje s určitou časovou návratnosťou. Dlžník dokonca vzhľadom na nemožnosť jednorazového vrátenia prostriedkov ani nemusí byť schopný odstúpiť od zmluvy a bude musieť akceptovať zvýšenie úrokovej sadzby. V prípade zvýšenia-bonity, má veriteľ najmä v prípade omeškania, právo odstúpiť od zmluvy (default). Popritom hypotekárny úver musí byť zabezpečený nehnuteľnosťou, z ktorej je možné viac či menej uhradiť zabezpečovanú pohľadávku.

1.3 V danom prípade súd prvej inštancie ustálil, že možnosť jednostranného zvýšenia úrokovej sadzby bola stanovená na zmenu miery rizika klienta najmä (nie však výhradne) so zmenou rizikovej váhy klienta podľa pravidiel stanovených NBS. NBS ale kritéria nestanovuje hodnotenia klienta, ale kritériá pre postup banky pri správe rizík, teda voči širšiemu okruhu klientov a produktom. Preto na takýto postup nie je možné aplikovať nejaké nariadenie zverejnené vo vestníku a pod., ktoré by jasne mohlo stanoviť rozdiel v miere rizikovosti a miere zvýšenia úrokového rozpätia. Pre takýto postup nejestvuje stanovenie výpočtu a ani posudzovania kritérií rizík a vytvára svojvoľu pre veriteľa. Preto podľa názoru súdu prvej inštancie ustanovenie, kde je umožnené veriteľovi právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu nad zmluvne dohodnutý výpočet v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika klienta, ktorá môže súvisieť predovšetkým so zmenou rizikovej váhy klienta podľa pravidiel stanovených NBS, je neprijateľnou zmluvnou podmienkou, nakoľko umožňuje veriteľovi svojvoľný postup. Aj keď ustanovenie čl. 4.4 a čl. 4.6 sa môže zdať na prvý pohľad totožné, pri výpočte výšky úroku v ustanovení čl. 4.4. je pevne stanovený výpočet umožňujúci dlžníkovi zistiť povinnosti a práva, v čl. 4.6 je právo zvýšenia výslovne ponechané na ľubovôľu veriteľa bez možnosti overenia si jeho postupu a zistenia práv a povinností dlžníka. Uvedený záver sa odrazil v postupe žalovanej, ktorý nemožno hodnotiť inak ako svojvoľný. Ani po viacerých žiadostiach dlžníkov (žalobcov) veriteľ neozrejmil dôvody svojho konania a uplatnenia nárokov z čl. 4.6 zmluvy. Odkaz veriteľa na obchodné tajomstvo výpočtu je úplne neadekvátny, ak by mal postupovať podľa určitého pokynu nariadeného NBS pre všetky peňažné ústavy na území SR. V danom prípade spôsob hodnotenia nemôže byť jedinečnou uchovávanou informáciou. Naviac podľa žalobcov predloženými potvrdeniami samotnou žalovanú, súd prvej inštancie nezistil v ich správaní také zmeny, ktoré by vyvolali zmenu miery rizika, najmä omeškania s plnením platieb, zníženie hodnoty zálohy, zvýšenie miery zadlženia, strata bonity, príjmov či zvýšenie výdavkov. Návrh žalovanej na zvýšenie sumy úveru bez preukázania účelovosti pôsobí protichodne k jeho tvrdeniam o zvýšenom riziku. Súd prvej inštancie poukázal na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-92/11, podľa ktorého článku 3 a 5 smernice 93/13 v spojení s článkom 3 ods. 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2Q03/S5/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh so zemným plynom, ktorou sa ruší smernica 98/30/ES, sa majú vykladať v tom zmysle, že na účely posúdenia, či štandardná zmluvná podmienka, ktorou si dodávateľ vyhradí právo meniť poplatky za dodávky plynu, spĺňa alebo nespĺňa požiadavky dobrej viery, rovnováhy a transparentnosti stanovené v týchto ustanoveniach, má zásadný význam či zmluva transparentným spôsobom uvádza dôvod a spôsob zmeny týchto poplatkov, aby spotrebiteľ mohol na základe jasných a zrozumiteľných kritérií predpokladať prípadné zmeny týchto poplatkov. Nedostatok informácií v tejto súvislosti pred uzavretím zmluvy v zásade nemožno nahradiť len tým, že spotrebiteľ budú v priebehu realizácie zmluvy v dostatočnom predstihu informovaní o zmene poplatkov a o ich práve zmluvu vypovedať, ak s touto zmenou nesúhlasia. Poukázal aj na rozsudok Súdneho dvora vo veci C- 26/13 z 30. apríla 2014, kde rozhodol, že informácie pred

uzavretím zmluvy o zmluvných podmienkach a dôsledkoch tohto uzavretia majú zásadný význam pre spotrebiteľa. Najmä na základe týchto informácií sa tento spotrebiteľ rozhoduje, či sa chce zmluvne zaviazat' podnikateľovi v súlade s podmienkami, ktoré tento podnikateľ vopred pripravil. Požiadavka transparentnosti zmluvných podmienok stanovená smernicou 93/13 by teda nemala byť obmedzená len na ich zrozumiteľnosť z formálneho a gramatického hľadiska. Systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s podnikateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, najmä pokiaľ ide o úroveň informovanosti, táto požiadavka transparentnosti sa musí chápať široko z článkov 3 a 5 smernice 93/13, ako aj z bodu 1 písm. j) a l) a bodu 2 písm. b) a d) prílohy z tejto smernice vyplýva, že v súvislosti so splnením požiadavky transparentnosti má zásadný význam odpoveď na otázku, či zmluva transparentným spôsobom uvádza dôvod a podrobnosti mechanizmu zmeny cudzej meny, ako aj vzťah medzi týmto mechanizmom a mechanizmom upraveným ostatnými podmienkami zmluvy týkajúcimi sa poskytnutia úveru, aby spotrebiteľ mohol na základe jasných a zrozumiteľných kritérií predpokladať prípadné hospodárske dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú. Možnosť jednostranne zvýšiť úrokovú sadzbu z dôvodu zmeny rizikovosti klienta bez úplne a jasne vymedzených pravidiel, zobrazené aj v netransparentnom konaní žalovaného, ktoré je toho úplným a vyčerpávajúcim príkladom, je podľa názoru súdu prvej inštancie veľmi skutkovo obdobná s podstatou označených rozhodnutí.

1.4 Súd prvej inštancie napadnuté dojednanie považoval za netransparentné, jednostranne výhodné pre veriteľa a výrazne poškodzujúce práva dlžníka - spotrebiteľa, keďže veriteľ má možnosť z tohto dôvodu svojvoľne meniť zmluvné podmienky v podstatnej časti zmluvy, teda vo výške úrokov (súd prvej inštancie na podporu svojich záverov poukázal na rozsudky Krajského súdu Žilina z 28. júna 2016 sp. zn. 11Co/471/15 a z 10. februára 2016 sp. zn. 7Co/563/2015). Predmetná zmluvná podmienka uvedená v bode 4.6. zmluvy o poskytnutí úveru č. 99/277/05 zo dňa 9. júna 2005 je absolútne neplatným právnym úkonom, pretože spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa, pretože banka je oprávnená meniť úrokovú sadzbu na základe zmeny miery rizika klienta. Tento pojem (zmena miery rizika klienta) je neurčitý, nejasný, nezrozumiteľný. Nie je jasné, na základe akých skutočností banka posudzuje mieru rizika spotrebiteľa, ale táto nejasná formulácia zmluvnej podmienky oprávňuje banku k jednostrannej zmene úrokovej sadzby bez dôvodu dohodnutého v zmluve, bez možnosti obrany na strane spotrebiteľa. Spotrebiteľia uzavreli zmluvu o úvere č. 99/277/05 dňa 9. júna 2005 za podmienok, ktoré im vyhovovali z hľadiska nákladov. Žalovanému zmluvné ustanovenia umožňujú zmenu bez jasného stanovenia pravidiel, teda ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku, ktorá spôsobuje značnú nerovnováhu v prospech spotrebiteľa. Podľa bodu 4.6. zmluvy banka má právo meniť úrokovú sadzbu podľa bodu 4.4. zmluvy v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika Klienta. Zmena rizika klienta môže súvisieť predovšetkým so zmenou rizikovej váhy klienta podľa pravidiel stanovených NBS. Podľa vyjadrenia žalovaného sa riziková váha klienta posudzuje na základe interných mechanizmov banky, ktoré predstavujú obchodné tajomstvo a z hľadiska kompetitívnej ochrany nie sú verejne dostupné. Z vyjadrenia NBS zo dňa 3. marca 2014 je zrejmé, že NSB nestanovuje žiadne pravidlá zmien rizikových váh klienta. Preto súd prvej inštancie konštatoval, že bod 4.4.2 úverovej zmluvy je nejasný, znevýhodňujúci postavenie klienta banky a preto by banka nemala pri jeho používaní postupovať vo výslovný neprospech klienta a v tejto časti je zmluva neplatná. Na základe vyslovenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky sa môžu domáhať žalobcovia vydania bezdôvodného obohatenia voči veriteľovi, prípadne spotrebiteľ sa vyslovením neprijateľnosti zmluvnej podmienky môže aj preventívne brániť pred uplatnením určitých nárokov voči nemu zo strany veriteľa. Nakoľko neprijateľná zmluvná podmienka je automaticky pre rozpor so zákonom podľa ustanovenia § 39 OZ neplatná, súd prvej inštancie určovaciemu návrhu vyhovel a určil neprijateľnosť zmluvnej podmienky ako aj jej neplatnosť.

2. Odvolací súd ustálil, že v súdnej veci nebolo sporným, že dňa 9. júna 2005 uzavreli žalobcovia ako dlžníci a žalovaný, v tom čase podnikajúci pod obchodným menom Dexia banka Slovensko, a.s., úverovú zmluvu č. 99/277/05, na úverovú istinu 500 000 Sk, čo je 16 596,96 eur, za účelom nadobudnutia nehnuteľnosti na bývanie (byt označený v článku 2.2 zmluvy). Úroková sadzba bola dohodnutá ako revizibilná. Revizibilná úroková sadzba, je podľa definície a výkladových pravidiel článku 1 zmluvy taká sadzba, ktorá je súčtom základnej sadzby a úrokového rozpätia. Takto určená úroková sadzba sa mení podľa pravidiel stanovených v bode 4.4 úverovej zmluvy. Základná sadzba uvedená v

úrokovej zmluve je podľa definície v článku. 1 úverovej zmluvy úroková sadzba vyhlasovaná spoločnosťou Telerate Limited alebo jej právny nástupcom, zobrazovaná na stránke Reuters alebo na inej relevantnej stránke v obchodný deň, v hodnote fixácie tejto úrokovej sadzby na 12 mesiacov. Úrokové rozpätie uvedené v článku 4.4.2 zmluvy bolo dojednané v zmysle dodatku č. 2 zmluvy zo dňa 29. júna 2006 vo výške 1,8 %. Celková revizibilná úroková sadzba tak bola dohodnutá ako hodnota BRIBOR plus úrokové rozpätie 1,8 %. V článku 4.6 zmluvy si strany sporu dojednali, že banka má právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika klienta. Zmena miery rizika klienta môže súvisieť predovšetkým so zmenou ratingu klienta stanoveného bankou, alebo so zmenou rizikovej váhy klienta podľa pravidiel stanovených Národnou bankou Slovenska. Pre posúdenie zmeny miery rizika klienta sú rozhodujúce skutočnosti platné v čase ich ostatného posúdenia v porovnaní s aktuálnymi rozhodujúcimi skutočnosťami. Príslušnú zmenu úrokovej sadzby je banka oprávnená uskutočniť automaticky bez dodatkov k úverovej zmluve. Listom zo dňa 12. júna 2012 žalovaný zmenil úrokovú sadzbu na výšku 5,113 % p.a., a listom zo dňa 5. apríla 2013 úrokovú sadzbu zmenil na výšku 4,79 % p.a.

2.1. Podľa odvolacieho súdu preskúmaná zmluva nemá povahu spotrebiteľského úveru, pretože zákon č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch, za účinnosti ktorého bola uzavretá, úverovú zmluvu s účelom nadobudnutia nehnuteľnosti na bývanie vylučuje zo svojej pôsobnosti, avšak keďže je to zmluva typová tzv. formulárová má v zmysle ustanovenia podľa § 23a zákona č. 634/92 Zb. o ochrane spotrebiteľa, v znení účinnom k času vzniku zmluvy povahu spotrebiteľskej zmluvy. Pripomenul, že aj keď preskúmaná zmluva bola uzavretá pred 1. januárom 2008 podlieha režimu práva spotrebiteľa na ochranu pred neprijateľnými podmienkami. Ustanovenie § 53 odsek 4 písmeno i) OZ za neprijateľnú podmienku označuje ustanovenie zmluvy, ktoré umožňuje dodávateľovi jednostranne zmeniť zmluvné podmienky bez dôvodu dohodnutého v zmluve, ktorým prípadom je aj zmena úrokovej sadzby. Po uzavretí preskúmanej zmluvy sa na základe zákona č. 129/2010 Z. z. s účinnosťou od 1. júna 2010 súčasťou ustanovenia § 53 OZ stal odsek 12 (t. č. odsek 15) podľa ktorého za neprijateľnú podmienku podľa odseku 4 písm. i) sa nepovažuje podmienka, podľa ktorej si dodávateľ finančných služieb podľa osobitného predpisu vyhradzuje právo z vážneho objektívneho dôvodu bez oznámenia zmeniť úrokovú sadzbu alebo výšku iných poplatkov za finančné služby podľa osobitného predpisu, ktoré má platiť spotrebiteľ alebo dodávateľ, ak súčasne sa dodávateľ zaviazal bez zbytočného odkladu o tom a o možnosti spotrebiteľa vypovedať spotrebiteľskú zmluvu písomne informovať spotrebiteľa a ak spotrebiteľ má právo bezplatne a s okamžitou účinnosťou vypovedať túto zmluvu (§ 53 odsek 12, písmeno a/ v znení k 1. júna 2010). Podľa § 879m Občianskeho zákonníka sa ustanoveniami tohto zákona spravujú aj právne vzťahy vzniknuté pred 1. júnom 2010; vznik týchto právnych vzťahov, ako aj nároky z nich vzniknuté pred 1. júnom 2010 sa však posudzujú podľa predpisov účinných do 31. mája 2010, ak nie je ustanovené inak.

2.2 Označené ustanovenie § 53 odsek 15 (prvotne odsek 12) od 1. júna 2010 zadefinovalo v Občianskom zákonníku kedy nie je zmena úrokovej sadzby neprijateľnou zmluvnou podmienkou. Táto výnimka ale na prejednávánú úverovú zmluvu nedopadá, pretože v ustanovení článku 4.5 nebola zmluvnými stranami dojednaná. Zmena úrokovej sadzby v podmienkach danej veci nie je viazaná na žiadne objektívne okolnosti (napr. NBS vyhlasované sadzby, alebo cenu peňazí na medzibankovom trhu a pod). Z listov žalovaného zo dňa 25. apríla 2013 a 20. januára 2014 vyplýva, že právnym základom pre zmenu úrokovej sadzby účtovanej žalobcom od 20. augusta 2012 bol článok 4.5 zmluvy. Tento článok však neodkazuje na objektívne dôvody zmeny úrokovej sadzby, ale pre zmenu úrokovej sadzby definuje dôvody subjektívneho hodnotenia dlžníka (žalobcov) všeobecným pomenovaním „zmena rizika klienta“, „zmena ratingu klienta“ a „zmena váhy klienta.“ Čo konkrétne treba rozumieť pod definovaním týchto skutočností, teda kedy je klient rizikový, kedy sa mení jeho rizikovosť, a na základe akých ukazovateľov sa rizikovosť posudzuje, v čom spočíva rozdiel medzi zemnou rizika klienta a zmenou váhy klienta, zo zmluvy nie je zrejmé. Navyše okrem použitia týchto všeobecných nevysvetlených pojmov predmetný článok odkazuje na pravidlá Národnej banky Slovenska (NBS), podľa ktorých sa má posudzovať zmena rizikovej váhy, pričom v spore bolo preukázané, že tieto pravidlá NBS nevydala.

2.3 Z uvedených dôvodov sa odvolací súd stotožnil so súdom prvej inštancie, že takto formulované znenie článku 4.5 zmluvy predstavuje v podmienkach danej veci neprijateľnú zmluvnú podmienku, keď

rozhodnutie o zmene úrokovej sadzby podľa článku 4.5 dáva veriteľovi právo jednostranne rozhodnúť o zmene úrokovej sadzby bez určitých predvídateľných podmienok, čo spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech dlžníka-spotrebiteľa. Žalobca sa od počiatku zmluvného vzťahu správal ako dlžník zodpovedne, s plnením povinností sa nedostal do omeškania. Ak dlžníkovi nie sú zo strany veriteľa obsahovo zrozumiteľne vymedzené dôvody, ktoré veriteľa oprávňujú jednostranne zmeniť úrokovú sadzbu, potom dlžník ani nevie ako sa má v zmluvnom vzťahu správať, aby sa vyhol pre neho nevýhodnej zmene úrokovej sadzby oproti úrokovej sadzbe, dojednanej pri uzavretí zmluvy, ktorej výška je v úverových vzťahoch určujúcim faktorom kontraktčného procesu, respektíve rozhodnutia dlžníka pre konkrétny zmluvný úverový vzťah. Spotrebiteľ už pri dojednávaní spotrebiteľskej zmluvy má byť zrozumiteľne zoznámený s tým, aké budú náklady na poskytnutý úver, respektíve majú mu byť známe také podmienky, aby mal jasnú predstavu ako sa úverové podmienky môžu meniť. Súd prvej inštancie správne poukázal aj na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ z 30. apríla 2014 vo veci C-26/13 Árpád Kásler výrok pod bodom 2, z ktorého vyplýva všeobecný záver použiteľný na zmluvy spotrebiteľskej povahy, teda aj na prejednávajú zmluvu, o tom, že kritéria zmeny zmluvných dojednaní musia byť transparentné. Nie je preto pre danú vec rozhodujúce, či sa v skutočnosti zmení úroková sadzba v prospech alebo neprospech dlžníka, ale to, že dôvody tejto zmeny sú v predmetnej zmluve obsahovo nejasné, netransparentné. Uvedené pre danú vec znamená, že zmena podmienok úverovej zmluvy podľa článku 4.5 je pre absencia transparentných dôvodov v zmysle článku 53 odsek 4 písm. i) OZ neprijateľnou zmluvnou podmienkou. Tvrdenie žalovaného, že v skutočnosti sa úroková sadzba žalobcov znížila, sú podľa odvolacieho súdu zavádzajúce, pretože potom nie je zjavné, prečo žalobcom zvýšil výšku úrokovej splátky. Výkladom podľa § 35 odsek 2 OZ, na ktorý sa odvoláva žalovaný nie je možné dopĺňať to, čo právny úkon neobsahuje. Tým, že žalovaný nebol na základe článku 4.6, ktorý je neprijateľnou zmluvnou podmienkou oprávnený v zmluvnom vzťahu so žalobcami jednostranne zmeniť výšku úrokovej sadzby je jeho argumentácia o primeranosti zvýšenia úrokovej sadzby právne bezvýznamná. K argumentácii žalovaného, že konkrétne metódy posudzovania rizika klienta sú obchodným tajomstvom a zároveň aj jeho „know how“ odvolací súd argumentoval, že pre toto konanie bolo významným zrozumiteľné určenie kritérií pre vyhodnotenie miery rizikovosti dlžníka a nie metódy hodnotenia, na základe ktorých sa k tomuto výsledku dopracuje.

2.4 Z uvedeného podľa odvolacieho súdu vyplýva, že žalovanému, ktorý listom z 12. júna 2012 a z 5. apríla 2013 rozhodol o zmene úrokovej sadzby úverového vzťahu žalobcov, chýbal pre takýto postup zmluvný alebo zákonný dôvod. Žalovaný reálne článok 4.6 v podobe zvýšenej úrokovej sadzby s účinnosťou od 20. mája 2012 na základe svojho rozhodnutia obsiahnutého v liste zo dňa 12. júna 2013 a od 11. júna 2013 na základe svojho rozhodnutia obsiahnutého v liste zo dňa 5. apríla 2013 voči žalobcom vykonáva. Žaloba žalobcov bola podaná ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, ktorý umožňoval domáhať sa aj určenia či tu právny vzťah je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Účinky úkonov vykonaných za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku zostávajú v zmysle § 470 ods. 2 CSP zachované a v súlade s týmto prechodným ustanovením CSP ako aj s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 18. decembra 2018 sp. zn. 6Cdo/30/2018, je potrebné podmienky procesnej prípustnosti žaloby o určenie neplatnosti právneho úkonu posúdiť podľa ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Podľa citovaného § 80 písm. c) OSP, žalobou (návrhom na začatie konania) bolo možné uplatniť, aby sa rozhodlo najmä o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že súd prvej inštancie pred samotným posúdením veci prednostne skúmal, či žalobcovia majú naliehavý právny záujem na požadovaných určeníach, i keď nesprávne podľa ustanovenia § 137 CSP a nie podľa ustanovenia § 80, písm. c) Občianskeho súdneho poriadku. V prípade určovacej žaloby musí súd v každom štádiu doložiť existenciu naliehavého záujmu na určení, s výnimkou žalôb v ktorých je naliehavý právny záujem prezumovaný zákonom. Či tento záujem jestvuje, skúma súd ex offio, teda z úradnej povinnosti. Platí to pre súd prvej inštancie a aj pre súd odvolací. Pre skúmanie súdom teda netreba, aby takúto obranu (nastolenie otázky o naliehavom právnom záujme) v konaní žalovaný predniesol. Nepreukázaná existencia naliehavého právneho záujmu v čase rozhodovania súdu vedie k zamietnutiu určovacej žaloby. Naliehavý právny záujem žalobcov (spotrebiteľov) na určení neprijateľnej zmluvnej podmienky bol podľa odvolacieho súdu daný, pretože žalobcovia - spotrebiteľia potrebujú mať vyriešenú otázku, aké im zo zmluvy o úvere vyplývajú legitímne

peňažné povinnosti, pričom v preskúmvanej veci k času začatia konania (18. decembra 2017) žalovaný od žalobcov požadoval peňažné záväzky, ktoré žalobcovia voči nemu nemali mať (zvýšená úroková sadzba). V prejednávanej veci však podľa názoru odvolacieho súdu záver súdu prvej inštancie o danosti naliehavého právneho záujmu žalobcov vo vzťahu k žalobe o určenie neplatnosti právnych úkonov spočívajúcich v jednostrannej zmene úrokového rozpätia listami z 29. mája 2006 a z 12. júna 2012 nemá oporu v zistenom skutkovom stave. Je pravdou, že žalobca v postavení spotrebiteľa má zákonné právo na ochranu vyplývajúcu z ustanovenia § 3 ods. 3 zákona č. 250/2007 Z.z., ale predmetná ochrana nemôže byť samoúčelná. Ochranu práv žalobcov, v danom prípade porušených žalovaným jednostranným zvýšením úrokovej sadzby, možno dosiahnuť žalobou na plnenie, pričom základ tohto nároku rieši rozhodnutie o neprijateľnosti zmluvnej podmienky vyjadrenej v článku 4.6 úverovej zmluvy. Určenie neplatnosti právnych úkonov nijako nerieši právne postavenie žalobcov voči žalovanému a nepôsobí ani preventívne v zmysle predchádzania sporov medzi nimi, pretože právo žalobcov už bolo porušené a ochranu práv poskytuje žalobcom žaloba na vydanie bezdôvodného obohatenia (žaloba na plnenie), ktorá už bola aj žalobcami v rámci tohto sporu (súd prvej inštancie napadnutým medzitýmnym rozsudkom rozhodol len o základe a dôvode uplatneného nároku) podaná, ako aj určenie neplatnosti zmluvného dojednania v článku 4.6 z dôvodu neprijateľnosti zmluvnej podmienky, z ktorého žalovaný odvodzoval svoje právo na zvýšenie úrokovej sadzby odo dňa 20. mája 2012 na základe rozhodnutia obsiahnutého v liste z 12. júna 2013 a odo dňa 11. júna 2013 na základe rozhodnutia obsiahnutého v liste zo dňa 5. apríla 2013. Pripomenul, že žalovaný určením neprijateľnosti zmluvnej podmienky je povinný ukončiť jej používanie.

2.5 Odvolací súd záverom uviedol, že o nároku trov celého konania bude rozhodnuté v konečnom rozsudku v zmysle § 262 odsek 1 CSP v ktorom súd prvej inštancie rozhodne o zvyšku uplatneného nároku žalobcu.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie (ďalej aj „dovolateľka“), ktorého prípustnosť odôvodňovala § 420 písm. f) CSP a 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolateľka nastolila dve právne otázky, od vyriešenia ktorých podľa neho záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a pri ktorých sa odklonil od ustálenej rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu: „1. Je neprijateľnou zmluvná podmienka, ktorá oprávňuje banku z bjektívneho dôvodu zmeniť úrokovú sadzbu úveru, ak je banka povinná písomne a bez zbytočného odkladu informovať spotrebiteľa o takejto zmene a o možnosti vypovedať zmluvu a ak má z dôvodu takejto zmeny spotrebiteľ právo zmluvu vypovedať s okamžitou účinnosťou a bez poplatku? 2. Je neprijateľnou zmluvnou podmienkou ustanovenie zmluvy o hypotekárnom úvere, ktoré umožňuje banke zmeniť úrokovú sadzbu, ak takúto úpravu v čase uzavretia zmluvy vyžadoval § 75 ods. 4 písm. d) ZoB v znení účinnom do 31.12.2017?“

3.1 Podľa dovolateľky sa odvolací súd dopustil vady zmätočnosti, keď sa vo svojom odôvodnení nevysporiadal s existenciou čl. 4.6.1 úverovej zmluvy ako neoddeliteľnej časti čl. 4.6 a s aplikáciou § 53 ods. 15 písm. a) OZ v nadväznosti na existenciu tohto ustanovenia a s jeho argumentáciou vo vyjadrení na výzvu súdu zo dňa 10.6.2022, keď nevysvetlil, z akého dôvodu určil čl. 4.6 úverovej zmluvy (bez ďalšieho) za neplatný, pokiaľ dospel k záveru, že je neprijateľnou zmluvnou podmienkou. Podľa názoru žalovanej čl. 4.6 a 4.6.1 treba vykladať spoločne, pretože do zmluvy o úvere boli formulované s ohľadom na znenie smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách. Aktuálne je súčasťou § 53 ods. 15 OZ. Pokiaľ odvolací súd konštatoval, že táto výnimka na prejednávanú zmluvu nedopadá, pretože v bode 4.5 nebola zmluvnými stranami dojednaná, jeho odôvodnenie je vecne nesprávne a v rozpore so skutkovým stavom aj argumentáciou žalovanej. Názor o potrebe zohľadnenia § 53 ods. 15 písm. a) OZ v obdobnom prípade bol podľa dovolateľky pritom konštatovaný aj uznesením najvyššieho súdu z 21. októbra 2020 sp. zn. 4Cdo/141/2020. Odôvodnenie neobsahuje vysvetlenie, z akého dôvodu súd určil čl. 4.6 úverovej zmluvy za neplatný, ak dospel k záveru, že je neprijateľnou zmluvnou podmienkou podľa § 53 ods. 4 písm. i) OZ, čím sa stalo nepreskúmateľné. Pripomenula, že cieľom uvádzanej smernice je dosiahnutie odlišného účinku než je neplatnosť zmluvného ustanovenia. Zmluvná podmienka nie je podľa názoru žalovanej neprijateľnou pri zohľadnení bodu 4.6.1 a súčasne neprijateľnosť zmluvnej podmienky vylučuje § 53 ods. 15 písm. a) OZ v nadväznosti na bod 2 písm. b) prílohy smernice Rady 93/13/EHS. Odvolací súd

svoje rozhodnutie oprel o judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) v inej veci, ktorá sa dá využiť iba okrajovo. Prvú otázku riešil najvyšší súd vo svojom uznesení z 21. októbra 2020 sp. zn. 4Cdo/141/2020. Aj keď ide o jediné rozhodnutie dovolacieho súdu o danej otázke, teda netvorí jeho ustálenú rozhodovaciu činnosť, pri odchýlení sa od vysloveného právneho názoru musí vec postúpiť veľkému senátu. Aj keď zmluva neobsahuje vážny objektívny dôvod na zmenu úrokového rozpätia, týmto vážnym objektívnym dôvodom, na ktorý bola zmena úrokového rozpätia viazaná, bola v konkrétnom prípade zmena miery rizika klienta. Aj keď odôvodnila, prečo nemohla do zmluvy uviesť konkrétne okolnosti, v dôsledku ktorých pristúpi k takýmto zmenám, zmluva bola uzavretá pred 18 rokmi na obdobie 20 rokov. Od jej uzavretia došlo k významnej zmene legislatívy, ale aj k množstvu vážnych ekonomických a spoločenských zmien, ktoré žalovaná nemohla predvídať, a to zavedenie meny Euro v SR, recesia v rokoch 2008 - 2010 a s tým súvisiace zmeny úrokových sadzieb, sprísňovanie úverových podmienok od roku 2016, pandémie Covid-19 a pod. Tieto skutočnosti nebolo objektívne možné uviesť ako dôvody zmeny miery rizika v úverovej zmluve, aj keď sú pre zmeny v posúdení rizika klienta významné. Preto limituje žalovanú v možnosti zmeny miery rizika klienta kritérium primeranosti a oprávnenie žalovanej úver v prípade zmeny, ktorá sa vymyká trhovým podmienkam, predčasne splatiť refinancovaním úveru inou bankou s výhodnejšími podmienkami.

3.2 K druhej otázke pripomenula, že išlo o zmluvu o hypotekárnom úvere a zmysle § 75 ods. 4 písm. d) ZoB bola banka povinná zahrnúť do zmluvy ustanovenie, podľa ktorého je oprávnená meniť výšku dohodnutej úrokovej sadzby. Zákonnú povinnosť si žalovaná splnila práve formulovaním čl. 4.6 a 4.6.1 zmluvy. Podľa uvádzanej smernice že banky mali povinnosť voči klientovi pravidelne prehodnocovať výšku úrokovej sadzby, ak nebola sadzba dohodnutá na určitý čas, a v prípade nesúhlasu s určenou sadzbou umožniť klientovi splatenie úveru bez poplatkov. S prihliadnutím na citované znenie smernice preto treba vzťah právnych predpisov eurokonformne vykladať podľa dovolateľky tak, že prieskum zmluvných podmienok, ktoré majú základ v ustanovení § 75 ods. 4 ZoB v znení účinnom do 31. decembra 2017, ktoré určovalo zákonné náležitosti zmluvy o hypotekárnom úvere, nepodlieha pod právne vzťahy riešené smernicou Rady 93/13/EHS, teda ani posudzovaniu neprijateľnosti podmienok podľa § 53 OZ. Na základe tejto úpravy nemôže byť čl. 4.6 úverovej zmluvy považovaný za neprijateľnú zmluvnú podmienku.

3.3 Záverom uviedla, ako by sa ňou nastolené právne otázky majú zodpovedať: „1. Zmluvná podmienka, ktorá oprávňuje banku z objektívneho dôvodu zmeniť úrokovú sadzbu úveru, ak je banka povinná písomne a bez zbytočného odkladu informovať o takejto zmene a o možnosti vypovedať zmluvu spotrebiteľ a ak má z dôvodu takejto zmeny spotrebiteľ právo zmluvu vypovedať s okamžitou účinnosťou a bez poplatku, nie je neprijateľnou zmluvnou podmienkou. 2. Ustanovenie zmluvy o hypotekárnom úvere, ktoré umožňuje banke zmeniť úrokovú sadzbu, ak takúto úpravu vyžadoval v čase uzavretia zmluvy § 75 ods. 4 písm. d) ZoB v znení účinnom do 31.12.2017, nie je neprijateľnou zmluvnou podmienkou.“

4. Žalobcovia 1/ a 2/ vo svojom vyjadrení uviedli, že žalovaná formulovala dovolacie otázky príliš všeobecne, nepriliehajúco k skutkovému stavu tohto sporu, sugestívne, dokonca až zavádzajúcim spôsobom. Prvá otázka nastolená žalovanou nie je priliehavá. Je zrejme, že relevantnou právnou otázkou bolo v tomto prípade posúdenie, či žalovanou v predmetnej úverovej zmluve použitý pojem „zmena miery rizika klienta“ možno považovať za vážny objektívny dôvod v zmysle § 53 ods. 15 písm. a) OZ. Touto otázkou sa odvolací súd zaoberal a náležite vysporiadal, a to v bode 10. rozsudku. Aj keby bola odpoveď na otázku záporná, ostala by naďalej nezodpovedaná pre vec relevantná právna otázka, a to, či v tomto konkrétnom prípade posudzovaná zmluvná podmienka je takou, ako predpokladá § 53 ods. 15 písm. a) OZ, resp. či obsahuje zadefinovanie vážnych objektívnych dôvodov pre zmenu úrokovvej sadzby. Žalovaná doteraz nepreukázala, že pojem miera rizika klienta použitý v predmetnom zmluvnom ustanovení je určitý, zrozumiteľný a transparentne zadefinovaný. Aj Národná banka Slovenska potvrdila, že normy, akými argumentovala žalovaná nikdy nevydala. Pripomenuli ďalšie rozhodnutia súdov, ktoré dospeli k rovnakým právnym záverom, pričom ich rozhodnutia neboli dotknuté ani závermi najvyššieho súdu pod sp. zn. 5Cdo/71/2022. Súčasne dal do pozornosti rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2Sžo/258/2009. Právne posúdenie veci záviselo teda od interpretácie jazykového vyjadrenia ustanovenia

bod 4.6. zmluvy o poskytnutí úveru, či možno „zmenu miery rizika klienta“ subsumovať pod „vážny objektívny dôvod“ tak, ako to má na mysli ustanovenie § 53 ods. 15 písm. a) Občianskeho zákonníka, resp. či „zmena miery rizika klienta“ je alebo nie je tou „objektívnou okolnosťou mimo dôvodov spôsobených klientom“ tak, ako to tvrdí žalovaná. Preto táto otázka nemôže byť relevantná pre založenie prípustnosti jej dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP tak, ako to dovolací súd skonštatoval aj v konaní vedenom pod sp. zn. 4Cdo/141/2020.

4.1 Za všeobecnú a sugestívnu považujú žalobcovia 1/ a 2/ aj druhú právnu otázku žalovanej. Tak, ako v prípade prvej otázky, žalovaná nebola schopná v konaní preukázať, že by pojem „zmena miery rizika klienta“ bol platne medzi stranami dohodnutý, resp., že by tento pojem bol určitý, zrozumiteľný, a že by bol objektívnym dôvodom, ktorý má na mysli § 53 ods. 15 písm. a) OZ alebo podmienkou závislou od objektívnych skutočností v zmysle § 75 ods. 4 písm. d) ZoB. Žalovaná síce tvrdila, že metódy posudzovania miery rizika jeho klientov sú jej obchodné tajomstvo a know-how, ale toto jej umožňuje jednostranne meniť cenu úveru. Ani záporná odpoveď na druhú formulovanú otázku nerieši „zmenu miery rizika“ ako v prípade prvej otázky. Pri použití pojmov v spotrebiteľskej zmluve, ktoré umožňujú jednostrannú zmenu úrokovej sadzby zo strany žalovanej nebol dôvod sa zaoberať ani existenciou čl. 4.6.1 úverovej zmluvy. Možnosť jednostrannej zmeny ceny úveru je tak pre spotrebiteľov absolútne nepredvídateľná. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu považuje za zrozumiteľné, presvedčivé, riadne a vyčerpávajúce. Preto navrhli, aby dovolací súd dovolanie ako neprípustné odmietol a priznal im nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaná vo svojom vyjadrení uviedla, že zistenie, čo je dôvodom zmeny úrokovej sadzby a či sú jej zložky subjektívne alebo objektívne a či tieto boli naplnené totiž nepredstavuje právne, ale skutkové posúdenie. Toto skutkové posúdenie aj bolo predmetom zisťovania súdom, ktorý konštatoval, že dôvodom zmeny úrokovej sadzby bola zmena miery rizika klienta. Polemizovať o tom, či zmena miery rizika klienta zahŕňa subjektívne alebo objektívne prvky a v akom pomere nie je účelom činnosti dovolacieho súdu, ale otázkou zisťovania skutkového stavu. Pokiaľ súd vôbec neaplikoval § 53 ods. 15 OZ, nemal dôvod relevantne hodnotiť ani jednotlivé kritéria. Ak aj žalovaná neuviedla konkrétne položky, ktoré ovplyvňujú zmenu miery rizika klienta ako obchodné tajomstvo, neovplyvnilo to posúdenie veci. Súdom totiž ani len nezistil, čo znamená pojem zmena miery rizika klienta a či boli alebo neboli dané objektívne okolnosti na to, aby k nej žalovaný pristúpil. Prítom preukazovala, že voči žalobcom postupovala tak, že ich úrokovú sadzbu určil adekvátne aktuálnej situácii na bankovom trhu, čo bolo jediným preukázateľným kritériom vykonanej zmeny. Nie je jej zrejmé, kto by objektívne posúdil, či postupoval správne aj keby súd informoval o podrobnom postupe pri zaradení klienta do rizikovej skupiny. Súdom považoval za vadnú priamo formuláciu čl. 4.6 zmluvy o úvere, nie jej obsah, ktorý začali žalobcovia rozporovať až následne. Podstatou sporu vedeného žalobcami totiž nebolo preukázanie neplatnosti zmluvy z dôvodu neurčitosti, ale otázku, či žalovaná porušila ich práva ako spotrebiteľov samotnou inkorporáciou sporného ustanovenia do zmluvy. Dovolená otázka, ktorá sa priamo zaoberá možnosťou formulácie tohto ustanovenia má preto bezprostredný vplyv na rozhodnutie vo veci samej. Pokiaľ od žalovanej vyžadoval zákon o bankách pravidelné prehodnocovanie úrokovej sadzby jednotlivých klientov, nemôže byť považované jeho konanie za konanie v neprospech spotrebiteľa a ustanovenie, ktoré ho na to oprávňuje, za neprijateľnú zmluvnú podmienku.

6. Žalobcovia vo svojom vyjadrení dali do pozornosti, že žalovaná v tomto dovolacom konaní uvádza v rámci dovolacej repliky nové skutkové tvrdenia, podľa ktorých: „výška úrokovej sadzby sa neurčuje pre konkrétnu osobu, ale pre skupinu osôb, do ktorej je klient zaradený na základe jeho rizikového profilu“ a z toho vyvodzuje atribút objektívnosti. Nové skutkové tvrdenia sú v dovolacom konaní neprípustné. Žalobcovia sa pridržiali svojich doterajších tvrdení.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), dovolanie o ako nedôvodné zamietol podľa § 448 CSP.

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej

alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Vo vzťahu k dovolateľkou namietanej vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, spočívajúcej v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu pre nezrozumiteľnosť a nedostatok presvedčivých dôvodov odôvodnenia, pričom odvolací súd vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, čím bolo porušené právo na spravodlivý súdny proces dovolací súd uvádza, že podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07).

11. Je potrebné zdôrazniť, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

12. Podľa § 442 Civilného sporového poriadku dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd.

13. Zo skutkového stavu ustáleného prvostupňovým a odvolacím súdom, ktorým je najvyšší súd viazaný bolo zistené, že zmena úrokovej sadzby v podmienkach danej veci nie je viazaná na žiadne objektívne okolnosti. Čo konkrétne treba rozumieť pod definovaním týchto skutočností, teda kedy je klient rizikový, kedy sa mení jeho rizikovosť, a na základe akých ukazovateľov sa rizikovosť posudzuje, v čom spočíva rozdiel medzi zmenou rizika klienta a zmenou váhy klienta, zo zmluvy nie je zrejmé. Navyše okrem použitia týchto všeobecných nevysvetlených pojmov predmetný článok odkazuje na pravidlá Národnej banky Slovenska (NBS), podľa ktorých sa má posudzovať zmena rizikovej váhy, pričom v spore bolo preukázané, že tieto pravidlá NBS nevydala. Teda dokazovaním neboli zistené žiadne objektívne okolnosti, ktoré by zakladali „zmenu rizika klienta“ v zmysle úverovej zmluvy. Počas konania na prvoinštančnom a odvolacom súde neboli zistené žiadne okolnosti, ktoré by umožnili preskúmať správnosť postupu žalovanej pri zmene rizika klienta. Teda nešlo o predvídateľné podmienky, ktoré mohol spotrebiteľ vziať do úvahy pri uzatváraní úverovej zmluvy.

14. Dovolateľka nastolila dve právne otázky: „1. Je neprijateľnou zmluvná podmienka, ktorá oprávňuje banku z objektívneho dôvodu zmeniť úrokovú sadzbu úveru, ak je banka povinná písomne a bez zbytočného odkladu informovať spotrebiteľa o takejto zmene a o možnosti vypovedať zmluvu a ak má z

dôvodu takejto zmeny spotrebiteľ právo zmluvu vypovedať s okamžitou účinnosťou a bez poplatku? 2. Je neprijateľnou zmluvnou podmienkou ustanovenie zmluvy o hypotekárnom úvere, ktoré umožňuje banke zmeniť úrokovú sadzbu, ak takúto úpravu v čase uzavretia zmluvy vyžadoval § 75 ods. 4 písm. d) ZoB v znení účinnom do 31.12.2017?“

15. Keďže z ustáleného skutkového stavu odvolacím súdom jednoznačne vyplýva, že zmena rizika klienta nebola zmenená na základe vážneho objektívneho dôvodu, žalobcom nastolenú právnu otázku nie je možné aplikovať na uvedený skutkový stav. Ustanovenie § 53 ods.15, písm. a) Občianskeho zákonníka vyžaduje pre svoju aplikáciu značnú intenzitu objektívneho dôvodu, ktorý vymedzuje pojmom „z vážneho objektívneho dôvodu“.

16. Pre jednoznačné preukázanie absencie vážnych objektívnych ukazovateľov, ktoré neboli ani oznámené spotrebiteľovi, je posúdenie prvej otázky nastolenej žalovanou nadbytočné. Uvedená otázka sa riešila uznesením najvyššieho súdu z 21. októbra 2020 sp. zn. 4Cdo/141/2020, ako uviedla dovolateľka, avšak a v danom prípade bola konštatovaná jej nepriliehavo podobne ako tomu je v riešenej veci: „So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že právne posúdenie veci ohľadne tejto časti sporu nezáviselo od právnej otázky formulovanej žalovanou, lebo táto otázka nedopadá na skutkový stav veci (nie je dostatočne priliehavá k skutkovému stavu veci), a preto nemôže byť relevantná pre založenie prípustnosti jej dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. Navyše, samotná žalovanou nastolená otázka obsahuje v sebe istú formu sugestívnosti, ktorou sa podsúva záver, že ustanovenie bodu 4.6. zmluvy o poskytnutí úveru nepochybne napĺňa znaky uvedené v ustanovení § 53 ods. 15 písm. a/ Občianskeho zákonníka a že je platné. V skutočnosti ale ide o záver, ktorý je potrebné z vykonaných dôkazov zistiť, pričom toto zistenie a následné právne posúdenie, či predmetná zmluvná podmienka je alebo nie je prijateľná a platná, je povinný vykonať nezávisle súd.“

17. Inými slovami v danej veci spotrebiteľ nevie či banka postupovala pri zmene úrokovej miery na základe objektívne vopred stanovenej metodiky alebo vykonala túto zmenu svojvoľne bez akéhokoľvek základu. Neboli preukázané žiadne vážne objektívne dôvody, ktoré by žalovanú oprávňovali vykonať zmenu úrokovej miery.

18. Dovolací súd ďalej poukazuje na prejudikáciu k uvedeným otázkam, ktorú predstavuje rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 27.10.2022 sp.zn. 2Cdo/339/2020 o zamietnutí dovolania žalovanej Prima banky Slovensko, a.s. proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 24. apríla 2019 sp. zn. 4Co/328/2017, ktorým potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I zo 17. mája 2016 č. k. 15C/48/2013-311, ktorým súd prvej inštancie určil za neprijateľnú, zmluvnú podmienku špecifikovanú v bode 4.5. dodatku č. 2 zmluvy o poskytnutí hypotekárneho úveru z 11. júla 2006, podľa ktorej cit.: „Banka má právo adekvátnym spôsobom meniť úrokovú sadzbu podľa bodu 4.4. úverovej zmluvy v prípade, ak dôjde k zmene miery rizika klienta. Zmena miery rizika klienta môže súvisieť predovšetkým so zmenou rizikovej váhy klienta podľa pravidiel stanovených Národnou bankou Slovenska. Dovolací súd rozsudku zo dňa 27.10.2022 sp. zn. 2Cdo/339/2020 v bode 16.1. uviedol, že : „, Súd prvej inštancie a odvolací súd uviedli s poukazom na § 52 ods. 1, § 52 ods. 2, § 52 ods. 3, § 53 ods. 1, § 53 ods. 2, § 53 ods. 3, § 53 ods. 4, § 54 ods. 1 a § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka, že zákonom č. 150/2004 Z. z. účinným 1. apríla 2004 bola do prvej časti Občianskeho zákonníka vložená piata hlava s nadpisom Spotrebiteľské zmluvy. Prijatím zák. č. 568/2007 Z. z. účinným 1. januára 2008 došlo k rozšíreniu spotrebiteľských zmlúv aj na tie, ktoré neboli upravené v ôsmej časti Občianskeho zákonníka, t. j. aj na úverové zmluvy. Podľa § 879j Občianskeho zákonníka v znení zák. č. 568/2007 Z. z. sa ustanoveniami tohto zákona spravujú aj zmluvy, ktoré vznikli pred 1. januárom 2008 a neboli uzavreté v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka, ale ako účastníci zmluvy v nich vystupujú spotrebiteľ a dodávateľ. Novelou č. 575/2009 Z. z. účinnou 1. marca 2010 bolo do Občianskeho zákonníka vložené ustanovenie § 53a, ktorým bolo novelizované ustanovenie § 153 ods. 4 O. s. p. Na základe uvedených ustanovení súd je oprávnený vo výroku svojho rozhodnutia vysloviť neprijateľnosť zmluvnej podmienky. Pre aplikáciu uvedených zákonných ustanovení je potrebné konštatovať, že ak zákon neustanoví inak, platí nový zákon aj v konaniach, ktoré boli začaté pred jeho účinnosťou. Tieto skutočnosti súd zdôraznil preto, že zmluva o poskytnutí úveru z 29. novembra 2005 ako aj jej dodatok č. 2 z 11. júla 2006 boli

uzavreté v čase pred novelou č. 568/2007 Z. z. účinnou 1. januára 2008 ako i novelou č. 575/2009 Z. z. V ďalšom súd konštatuje, aj keď Občiansky zákonník pred novelou zák. č. 150/2004 Z. z. zmluvy uzavreté podľa iných zákonov za spotrebiteľské priamo neoznačuje, avšak zmluva o poskytnutí úveru mala charakter spotrebiteľskej zmluvy podľa § 23a ods. 1 zák. č. 634/1992 Zb., a preto aj zmluvy uzatvorené podľa iných právnych predpisov možno považovať za spotrebiteľské. Názor súdu podporuje už spomenutá novela Občianskeho zákonníka zák. č. 568/2007 Z. z. V konečnom dôsledku široká ochrana spotrebiteľa je garantovaná smernicou Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993. Predmetná smernica je všeobecnej povahy a jej aplikácia prichádza do úvahy vtedy, ak daný právny vzťah neupravuje osobitná vnútroštátna právna norma. Preto ak by do 1. januára 2008 ustanovenia Občianskeho zákonníka neupravovali iné typy spotrebiteľských zmlúv, posúdenie neprijateľných podmienok by bolo potrebné prerokovať v zmysle uvedenej smernice Rady a posudzovať neplatnosť z hľadiska § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka“.

19. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom zo dňa III.ÚS 111/2023, bod 19 nevyhovел sťažnosti sťažovateľky Prima banka Slovensko, a.s. proti rozsudku najvyššieho súdu sp.zn. 2Cdo/339/2020, s odôvodnením, že : „Jednostranná zmena zmluvy je vážnym zásahom do zmluvy. Predpokladom jednostrannej zmeny zmluvných podmienok je preto pochopiteľne transparentná zmluvná podmienka, ktorá jasne a zrozumiteľne objasňuje okolnosti, za akých dôjde k zmene zmluvných podmienok. Teda nestačí, aby takáto zmenová klauzula obsahovala možnosť zmeny úrokov, ale musí obsahovať aj mechanizmus tejto zmeny. „Nielen zmluvná podmienka ale aj mechanizmus z nej vyplývajúci musí byť jasný a zrozumiteľný: Požiadavka, podľa ktorej zmluvná podmienka musí byť formulovaná jasne a zrozumiteľne, sa má preto chápať tak, že stanovuje aj to, aby zmluva transparentným spôsobom vyjadrovala konkrétne fungovanie mechanizmu, na ktorý sa odvoláva dotknutá podmienka, ako aj prípadne vzťah medzi týmto mechanizmom a mechanizmom stanoveným ostatnými podmienkami, aby bol tento spotrebiteľ schopný na základe presných a zrozumiteľných kritérií posúdiť ekonomické dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú“ (rozsudky z 30. 4. 2014, Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, bod 75, ako aj z 23. 4. 2015, Van Hove, C96/14, EU:C:2015:262, bod 50).

20. S poukazom na existujúcu prejudikatúru k nastolenej otázke, teda nestačí, aby zmenová klauzula obsahovala možnosť zmeny úrokov, ale musí obsahovať aj mechanizmus tejto zmeny. „Nielen zmluvná podmienka ale aj mechanizmus z nej vyplývajúci musí byť jasný a zrozumiteľný“. Mechanizmus vyhodnotenia „zmena miery rizika klienta“ v čl. 4.6. zmluvy o poskytnutí úveru č. 99/277/05 nie je v zmluve vysvetlený a nevyplýva z neho objektívny charakter ani ako to vyžadoval § 75 ods. 4 písm. d) ZoB v znení účinnom do 31.12.2017.

21. Žalovaná v liste zo dňa 25.04.2013 nazvanom vysvetlenie k zmene úrokovej sadzby žalobcovi 1/ oznámila, že : „....Zmena miery rizika sa prejavila ako výsledok priebežného monitoringu a následného interného prehodnotenia komplexných ukazovateľov návratnosti úveru, ktoré banka skúma u každého úverového klienta v rámci tzv. behaviorálneho scoringu. Získané výsledky boli podkladom pre vedenú úpravu úrokovej sadzby. K úprave úrokového rozpätia banka pristupuje výlučne na základe výsledkov merania uvedených parametrov, pričom každá banka pri výpočte používa vlastné interné matrice, ktoré z dôvodu kompetitívnej ochrany na trhu banka nezverejňuje ani nesprístupňuje. Vzhľadom na tieto skutočnosti Vám nemôžeme poskytnúť podklady, na základe ktorých banka v súlade s úverovými zmluvami prijala rozhodnutie o zmene úrokovej sadzby...“. Dovolací súd dospel k záveru, že podľa obsahu listu žalovanej zo dňa 25.04.2013, tzv. behaviorálny scoring (výsledok priebežného monitoringu a následného interného prehodnotenia komplexných ukazovateľov návratnosti úveru, ktoré banka skúma u každého úverového klienta) má subjektívny charakter vo vzťahu k individuálnemu klientovi a podľa obsahu listu žalovanej zo dňa 25.04.201 a nesplňa charakter vážneho objektívneho dôvodu pre zmenu úrokovej sadzby v zmysle § 53 ods. 15, písm. a) OZ . Postup žalovaného nebol pri skúmaní zmeny miery rizika žalobcov 1/ a 2/ transparentný, keď žalovaná žalobcom 1/ a 2/ kvo vysvetlení k zmene úrokovej sadzby uviedla, že : „....každá banka pri výpočte používa vlastné interné matrice, ktoré z dôvodu kompetitívnej ochrany na trhu banka nezverejňuje ani nesprístupňuje. Vzhľadom na tieto skutočnosti Vám nemôžeme poskytnúť podklady, na základe ktorých banka v súlade s úverovými zmluvami prijala rozhodnutie o zmene úrokovej sadzby...“.

22. Dovolací súd konštatuje, že dovolanie nebolo dôvodné i, a preto ho podľa § 448 CSP zamietol.

23. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 CSP tak, že úspešným žalobcom 1/ a 2/ v dovolacom konaní priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.